

Yazı Başlığı: Dîn-i İslâm'da Hedef-i Münâkâşa Olan Mesâil'den Musikî

Müellif: Mustafa Sabri Efendi

Dergi: Beyanülhak, Cilt 3, Sayı 63

Tarih: 24 Mayıs 1326

□□□□ □□□□ □□□□ □□ □□ □□

□□□□ □□□□ □□□□ □□ □□□□□□

Ev sahibi şevklendirirse vurarak defe

Ev halkının hepsinin adeti olur raks etmek

Gerek doğrudan doğruya mehâric-i mahsûse-yi fitriye (ağızdan çıkan sesler) ve gerek alât-ü edevât-ı sınaie (çalgı çengi aletleriyle) vasıtasıyla icrâ edilen nağâmât-ı musikiye (müzik nağmeleri) envâ' ve suver-i muhtefilesine göre hürmetine, kerâhetine ve hatta cevâzına dair ahkâm ve akvâl-i Şer'iyeye mevcut olduğu malum bulunmakla beraber her halde dîn-i İslâmın, musîkiyi sûret-i mutlakada kabul etmekten, buna karşı tamamen nazarı bî-kaydî ile bakmaktan muctenib görünmekte olduğu malumdur ki işte biz de asıl bu ikinci nokta hakkında yani dîn-i İslâmın musikiyi bilâ kayd-ü şart tecvîz veya tahsîn etmeyerek buna karşı velev kısmen bir vaziyet-i ihtirâziye ahzetmekte (sakındırıcı bir konum edinmekte) olmasının sırr-ü hikmetine dair beyân-ı mütalaa edeceğiz.

Zevk-i aşinâyân-ı marifet nezdinde büyük bir kıymet-i ruhnüvâzı hâiz olan bu san'at-ı nefise hakkında şeriât-ı garrâ'nın şu muamele-i mütekayyidânesi (kısıtlayıcı tutumu), nağâmât-ı musikiyenin neşve-i esîrini takdir edemeyen bazı tabay'-i kâsiye (kararmış ve dar tabiat) ashâbının hâline kıyas olunmak asla caiz değildir. Belki dîn-i İslâm musikinin tab'a ne kadar hoş geldiğini, asabımızı ne derecelerde gıcıkladığını bizden ziyade takdir ettiği için buna

karşı lâ-kayd (sınırsız derecede izin veren tutumda) kalmayı muvâfık görmüyor. Zaten en tatlı, en zevk verici şeyde mevcut olan en gizli mahâzîri keşfetmek hususunda dînimiz gayet müstesnâ bir çeşm-i binâya maliktir ki bu da beyne'l-edyân ulüvv-i menziletine (Dinler arasında en yüce bir mevkiye sahip olduğuna) şahadet etmektedir. Öyle ya bir dîn-i semâvî, beşeri kendi akıllarıyla anlayamayacağı hakaîka îsâl etmelidir ki şan-ı hadiyânesiyle mütenasip olsun.

İşte musiki evvela mâlâyani ile iştilal kabilinden olmak hasebiyle meşguliyet şeklinde bir atâlettir (meşgul olmak şeklinde bir tembelliktir) ki kumar bahsinde dahi beyan edileceği vechile atâletin bu nev'inde yani esaslar için bir işin sırasına geçmiş bulunanların da mündemiç olan atâlet-i muzâ'afe (kat kat artmış tembellik) demek nazar-ı dikkatinden gizlenmemiştir. Saniyen musikiden alınan lezzet, edilen istifade derin bir manâ-yı hevâperestiye racidir (nefsine uymak anlamına sahiptir). Dîn-i İslâm ise gerek atâletin ve gerek hevâperestliğin hasm-ı yegânesi olduğu cihetle bunları saklandıkları emâkinde (yerlerde) arayıp takip etmek vezâif-i mühimmesidendir. Musikinin atâleti ihtiva eylediği pek kolay teslim olunacağına rağmen enzâr-ı dakika (ince eleyen görüşler) bu hususta hiç tereddüt etmez. Çünkü bir kere musiki için bir nef'-i uhrevi (ahiretlik bir fayda) tasavvur olunamaz. Dünyaca ise karın doyurmaz tabirine mâsadak (uygun) olacak surette faidesizdir. Fakat musiki sayesinde mesela Avrupa'da te'mîn-i maîşet eden ve belki servet-i azîmeye nâil olan pek çok hânendeler (okuyucular, solistler), sâzendeler (çalanlar, çalgıcılar) mevcut olduğu halde bunun menâf'-i mâddiyesini (maddi faydalarını) inkâra nasıl cesaret olunur? Denmek de şöyle edilsin. Çünkü te'mîn-i maîşet (kazanç sağlama), haysiyet-i insâniye'ye nakîsa îrâs etmeyecek surette olmadıkça (insan haysiyetine bir eksik getirmedeği sürece)istirâhât-ı bedenîyeyi kâfil olamadığı için nazâr-ı itibardan sâkıttır.

Lakin biz de serdeylediğimiz nazariyâta garâbetten garâbete intikâl ediyoruz. Bunun tenkîs-i haysiyet (insan haysiyetini azaltması) neresinde? Yine acele buyurulmasın. İnsanları gâyetü'l-gâye (son derece büyük bir şekilde) eğlendiren bütün sanatlar tab'-ı selîm (doğru tabiat, karakter) nazarında sanây'-i hasîseden ma'dûddur. Bu gibi sanâyî' erbâbının pâ-yı iktidar ve iştilâlîne nisâr edilen alkışlara (güç ve şöhretleri için saçılan alkışlara), ihtirâmlarla, belki istirhâmlara bakınız. Bu ihtirâmlar, istirhâmlar taraf-ı mukâbilden bir rîze-yi haysiyet (haysiyet kırıntısı) koparmak ve bu zarârı belli etmemek üzere hüsn-i mefâheretini (övünmek güzelliğini) okşayarak îkâ' eylemek manasına olduğu için dirîğ edilmez (kınanmaz). Cevher-i ismetinden ihtilâs edilmek (temizliğinden bir parça aşırılmak)

istenilen kadınlara karşı da pek çok evzâ-ı ihtirâmiye (hürmet davranışları) gösterilir.

Hânendelik ve sâzende[lik] için mevcut olan şu (Eğlendirmek) noktâ-yı nazarından kızlarına çalgı öğretmiş olmakla mübâhî (övünen, gerinen) görünen ebeveynin aklına ve hürmet-i nisvân meselesi en muazzez kavâidinden addolunan (kadın haklarına saygı göstermek en yüce kurallarından kabul edilen) Avrupa medeniyetini taklîd levâzımından olmak üzere dest-i izdivâcına tâlib olduğu kızın çalgı bilmesini arzu eden beylerin hâline taaccüb etmek lâzım gelir. Bir kadının, zevcini eğlendirmek iktidârına mâlikiyeti meâyibden değil mefahirden (ayıp ve kusurlarından değil de övünülecek özelliklerinden) olması iktizâ edeceği ve çünkü kadının, zevcini refâkatiyle memnun ve mes'ûd etmesi kendisi için bir vazîfe-yi tabîiyye olduğu makâm-ı i'tirâzda söylenemez. Çünkü refâkatiyle mes'ûd olmak, eğlenebilmek mütekâbil (denk düşen) bir menfaattir. Şu hâlde çalgı bilmek şartının kadın tarafından erkeğe karşı dermeyân olunmak ve mezâyâ-yı racüliyyesine (erkeklik özelliklerine) güvenen bir zevcin çalgı çalmasını bilmediğinden dolayı kıymet-i zevcîyyesi (eş olmak kıymeti) noksan görülmek ne kadar garîb ve ne kadar gülünç geleceği tasavvur buyurulsun. Hânendegân ve sâzendelere nisbetle bestekârlar bir dereceye kadar yukarıda îzâh edilen zillet-i hafîyyeden (gizli eziklikten) âzâde gibi görünürlerse de yekdiğeri sâyesinde muhâfaza-i revâc (talep edilmek halini korumak) edebilen bu san'atlar birbirinin nîk ü bedine (iyilik ve kötülüklerine) az çok iştirâk etmekten kurtulamamaları lâzım geleceği gibi şurası da mahsûsdur ki esâtize-i ulûmun (ilim ve bilim üstatlarının) sâha-i tedrisinde (çalışma sahalarında) yükselen emvâc-ı vakâr (saygınlık dalgaları) ve iftihâra bedel karşılık esâtize-i bestekârânın (müzik bestesi hocalarının) muhît-i ta'lîminde (öğretim ve öğrenim sahalarında) hafif-meşrebâneliği (hafif meşrep, rahat ve küçük olmak halini) işmâm eyleyen (kokusunu veren) bir havâ-yı halâ'at intişâr eder (pis bir hava yayılır). (Kırkıdan sonra saz çalmak) ne demek olduğunu elbette takdîr ederiz. Onun içindir ki meselâ vükelâdan bir zât hakkında velev en nefis en musann' bir şarkıyı ta'lîm etmek muhill-i haysiyet (haysiyet ve gurunu ihlal eden) ve kendisinden öyle bir şey istirhâm büyük bir cür'et add olunur. Hâlbuki ulûm ve fûnûn tedrisâtı büyük küçük herkes hakkında medâr-ı izdiyâd-ı şân ve şeref (gurur, şeref ve itibarını yükseltmek, çoğaltmak vesilesi) olmak îcâb etmez miydi?

Bir bestekârın şâkirdânı (sevenleri ve takipçileri) huzurunda bağırıp çağırmak hikkat ve mezelletine (alçaklık ve basitliğe) düşmeksizin henüz bilcümle âsâr-ı mûsikiye hakkında

kâbil-i tatbîk olmayan nota usûlü sâyesinde kendi hücre-i tenhâyisinde neşr-i âsâr (köşede yalnız hücrelerine eserlerini yayınlamak) edebilmesini dermeyân eyler. İşte bu hususta bir çâre-i tesettür bulunmuş olmakla tesellî kabilinden olacağı cihetle bize cevap olmak şöyle dursun müddeâmızı (iddiamızı) zımnen teslim yerine geçer. Mûsikî için yukarıdan beri teşrîhine çalıştığımız mehâzir (açıklamaya çalıştığımız sakıncalar) bununla te'mîn-i maîşet eden sünûfa (müzikle hayat geçimini sağlayan sınıfa) âit olup kendi kendileri veyahut ahbâbı kandırılmakla kâffesinin müstemi'îni hakkında atâlet (hepsinin dinleyicilerinin tembellik) mahzuru teşrîh ihtiyacından müstağnî bir vuzûh ile nümâyândır (açıklamaya ihtiyaç duymayacak bir şekilde gözle görülebilir). Mûsikî dinleyenler bu müddette cemiyet-i beşeriye için bir şey yapmış olmayıp yalnız bir hayli paraların birçok ceplerden çıkararak bir cebe girmesine yardım etmiş olurlar. Sonra bu paraların mukâbilinde bu adamlar ne almış oluyorlar? Hiç!.. Bakınız: Bir kunduracı size paranız mukabilinde bir kundura verir.. Fakat sizde o kundurayı giyip mesela dükkânınıza gidersiniz. Bilfarz kitap satarsınız... Hem kendiniz kazanırsınız hem de bir taraftan o kitapların mündericâtından memlekete ulûm ve fûnûn öğretirsiniz. Kitabın tâb'ine (basana), mürettibine (dizgisini yapana), müellifine (yazarına), kâğıdını i'mâl eden fabrikaya, pamuğunu istihsâl eden zirâate ve diğer taraftan kunduranın köselesini yapan sanatkâra, hayvanı yetiştiren inekçiye kazandırmış olarak birçok menâfi'-i müteselsile-i içtimâiyeye (zincirleme toplum faydasına) hizmet etmiş olursunuz.. Lâkin mûsikîye gelince onun da âlât ve teferruâtını ihzâr (müzik aletleri imâl) edenlerle âlât-ı mezkûreyi sâmi'a-i takdîrinize karşı isti'mâl edenler müstefid oldukları halde bu silsile-i istifâde artık sizde münkatı' (bu fayda zincirisi sizde kesilmiş) olur.

Sizin para sarf ederek mûsikî dinlemeniz bir araba tutarak tenezzüh etmenize de benzetilemez. Çünkü bu surette arabacıya kazandırdığınız gibi kendiniz de sıhhat edeceksiniz. İstifade ile hani o silsile-i ihtiyâcât-ı beşeriyenin bir cüz'-i mütemmimi olan işinize daha güzel çalışırsınız ve ayrıca erbâb-ı tenezzüh için hazır bulunan arabalar evkât-ı sâirede doğrudan doğruya işlerine gidenler hakkında da medâr-ı teshilât (kolaylık vesilesi) olur. el-Hâsıl tenezzüh (gezinmek) başka musîki dinlemek başkadır. Bugün havanın yemek ve içmek derecesinde bir gıda-yı mühim olduğu ve tebdîl-i havâ vesâyâ-yı sıhhiyenin müntehâsı bulunduğu kadar bir hastanın musîki dinlemesine de lüzûm-ı tıbbî gösterilirse buna bi't-tab' bir şey denmez (hava değişikliğinin sağlığa faydalı olması gibi bir sonuca ulaşması şeklinde müzik dinlemek de kendisiyle edinilebilecek bir sağlık faydası lüzum görülüyorsa ona da bir şey denemez). Fakat tedâvi bi'l-musiki (müzikle tedavi) tabiri yakın zamanlarda epeyce me'nus bir terkîb (alışılan, beğenilen bir kullanım) haline gelmekle

beraber henüz reçete ile musiki verildiği işitilmemiştir (doktorların müzik dinleme reçetesi verdiği işitilmemiştir).

Şimdi gelelim musikinin mutazammın olduğu manâ-yı hevâperestiye (içinde bulundurduğu nefse uymak manasına): İhtizâzât-ı musikiye ile meşbû bir hevâ-yı müskirin cereyânına (müzik tıkırtıları ile dolu olan bir ortamın sarhoşluğuna kapılan dinleyici) maruz olanlar acaba hangi nev'i tesiri altında bulunuyorlar? Bununla hâsıl olan te'sirât hayli mütenevvi (çok fazla türe ayrılmış) olup bir garîbe âlâm-ı iğtirabı (gariplik acılarını), bir yetime bîkesliğin (kimsesizliğin) acısını, bir hastaya hazân-ı ihtizârı (ruhuna hüzün getirmeyi), bir pîre harâb-ı ömrünü (ömrünün kötü geçmekliğini) ve bazen de bir sermest-i ikbâle sâadetinin tarab-ı merkusını ihsâs (ikbâl sarhoşu olanlara mutluluğun dansını hissettirerek) ederek; hulâsa mahzûnun ye'sini ve memnûnun neşvesini artırarak şûun ve vekây-i âlemin reng-i aslîlerini (hüzünlü kimsenin ümitsizliğini mutlu kimsenin neşesini arttırarak olaylar ve durumların asıl görüntülerini) biraz daha koyulaştırır ve insanların vekây'-i mezkûreyi hudûd-i i'tidâl hâricinde istikbâl ve telakkî etmelerine (insanların bahsettiğimiz olayları itidal dairesinin dışında aşırı bir şekilde değerlendirmelerine) sebebiyet cihetiyle bi'l-hâssa te'sirât-ı kesûliye (tembellik etkisini) artırır. Hele şu ta'dâd olunan sûretlerin bütün fevkinde olarak hissiyât-ı âşikâneyi tahrîk etmesi (aşıkça hisleri hareketlendirmesi) vardır ki artık bu cihet musikinin sihr-i beyânı için bir manâ-yı mutâbıkı mesabesinde (sihir olduğunu göstermek için denk düşen bir anlamı konumundadır). Bundan nâşidir ki mükellef bir bezm-i musikinin sağar ve dilber lâzım-ı gayr-ı mufârıkı (kadeh ve güzel bir kadın müzik meclisinin ayrılmaz bir parçası) halinde bulunur. Nitekim en mühim, en üryân esrâr-ı aşk ve sevdâ evvelâ şiir ve saniyen musikî kisveleri altında - bazı nisvânın tesettür ederken kendilerini daha cazibedâr (örtünerek daha çekici) bir surette gösterdikleri gibi - bir kat daha açılarak mevki'-i ilân ve itirâfa vaz' olunur... Yahut halecân-ı iştiyâk ile lisân-ı uşşakta terkîb edemeyen kelimât-ı muhabbet bu iki mikyasın revâbıt-ı nâzimesi sayesinde bir şekl-i tayyün (yoğun özlem duygusu ile aşıkların dilinde kıvam bulamayan sevgi sözcükleri bu şiir ve müzik kabiliyetlerinin nazımlı ifade bağları sayesinde belli bir ifade edinir) ahz eder. Bunlara mebnîdir ki mesela: Ben bir güzelin aşkından sabaha kadar uyuyamıyorum yanyorum çıldırıyorum demeye sıkılan bir adam bu mazmûnu şiir ve musikî kuvvetiyle alâ melei'n-nâs (insanların içerisinde) bağıra bağıra tebliğ ve ifade ederse küstahlık etmiş sayılmaz. Hele ağzından izdivâc kelime-i meşruâ'sının işitilmesi bile istinkâr olunan genç kızların zamanımızda olduğu gibi gelin olmak için iktizâ eden esbâb-ı tekmiliyeden madûdiyeti itikâdının (evlenilmek için gereken şartlardan birisi olması inancının) bahsettiği

cesâret ve salâhiyetle en derin, en vâzih cümel-i aşıkâneyi (aşıklık cümlelerini) alenen meşk etmelerine, kızlarını akıl ve hikmet ve hazm-ü basîret dairesinde büyütme isteyen ebeveynin muhâkemesi nasıl müsait olur bilmem? Asr- ahîr hükemâsından (son devir filozoflarından) bazılarının: Genç kadınları işsiz bırakılıyorlar, kendilerine başka işler bulmak için düşünürler dediğine göre çalgı ile meşgul olan kadınlar o gibi düşüncelere doğru müfekkirelerini çekip götürerek mukâvemetsiz bir rehber bile bulmuş olurlar.

Lâkin tahayyülât-ı aşk u sevda fenâ bir şey midir? Aşk kadar hissiyâta rikkat ve ulviyet ve insana melekîyet bahş eden hangi şey vardır? O derecede ki bu hâl erbâbının yanık kalplerinden kopan enîn-i tefâhura (acı övünçlerine) kulak vermemek, gözyaşlarıyla hemcerezân olan seylâb-ı müdafâatın (aşıkların gözyaşlarıyla aynı yönde akan müziği savunan selin) önüne durmak mümkün olmaz. Pek doğrudur amma yine bu nâzik ve muazzez mesele kadar su-i istimale kabiliyeti olan bir şey de yoktur. O halde ki Hoca Nasreddin Efendi merhûmun: “Başınızdan aşk ve alaka geçti mi?” sualine cevap olarak “Bir defa geçiyordu üzerimize adam geldi” dediği kadar vardır. Ale'l-husus aşk ve sevdâ karşılıksız olamadığı halde nisvân hakkında hayli mahzur (sakıncalı) görünür. Hatta bir erkek yalnız kendisini seven bir kadını tazîz edebilir (bir erkek yalnızca kendisini seven bir kadını yüceltebilir). Bundan başka hiçbir kadının hiçbir erkek hakkında aşk ve sevdâsını mazur görmediği gibi evvelki kadına da evvelki erkekten mâada insanlar tarafından bir kıymet ve haysiyet verilmez.

Musiki hakkında serdedilen şu mütâlâattan şiirin en latîf kısmını teşkîl eden tegazzül (ölçü ve uyakla gazel söylemek) hakkında da bir fikir istihsali pek kolaylaşmıştır. Methiye ve hicviye kısımları ise birincisi alel-ağleb (çoğunlukla) dalkavukluk ve ikincisi ale'l-umum ayıpçılık olmakla pek iyi bir şey değillerdir. Hikmet ve mevâzı' nev'inden olan eş'ara gelince biz de bir şey demeyiz. Nitekim şiir hakkında fikr-i İslâmî ceyyidine ceyyid ve redîsine redî (iyisine iyi, alçağına alçak) demek ile telhîs edilmiştir.

İşte meârif-i nefîsenin başka enfesi bulunan şiire karşı da mütereddit bir nazarla bakılmasının sebebi fenâliğinin iyiliğine galip olmasıdır. Hatta tahsîl-i ulûm ve fûnûn hengâmında bir talibin şiire inhimâki (ilim ve bilimler öğrenmek kargaşasında şiire kapılmak) hayırlı asarından add olunarak asr-ı ahîr medeniyetinde dahi pek hoşnutlukla telakki edilmez. Şiirin re'sü'l-mâli (sermâyesi) neden ibaret olduğu şairlerin kendileri tarafından itiraf olunarak:

Sermaye-i şairân tükenmez

Dünya tükenir yalan tükenmez

Denilmiş. Ve onların henüz bu gibi itiraflara yaklaşmadıkları bir devirde: (﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلَاحِظُوا ظُهُورَ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَكُمْ وَلَا يُدْرِكُوا الْبَصِيرَةَ﴾) (“Ve yegûlûne mâ lâ yef’alûn (ve elem terâ) ennehüm fî külli vâd yehîmûn)(Onların her vadide şaşkın şaşkın dolaştıklarını ve gerçekte yapmadıkları şeyleri söylediklerini görmedin mi?, Şuârâ sûre-i şerîfesi 225. Âyet-i Kerîme) tarzındaki beyanât-ı Kur’âniye ile meslekleri tanıttırılmıştır. Ma’hazâ şiiir, teşhîz-i ezhân ve tezyîd-i malumâta medâr (zihni kuvvetlendirmek ve bilgiyi arttırmaya sebep) olması cihetiyle musikiye kıyas kabul etmeyecek surette hâiz-i ehemmiyettir.

Musiki bahsine nihayet vermeden şurasını söyleyelim ki eğer bunun hissiyât üzerinde icra edeceği te’sirât bir nev’i gıdâ-yı ruhânî hâlinde mutlaka insanlar için lâzım ise Dîn-i İslâm’da tilâvet-i Kur’ân mes’ele-yi mühimmesi bu ihtiyâcı daha âlî bir surette kâfil bulunmaktadır. Nitekim tilâvet-i Kur’ân esnasında teganni (nağmelemek) müstehab olduğu da bunu müeyyiddir. Ancak burada şayân-ı dikkat bir nokta vardır ki o da Kur’an okunurken teganni etmenin bir taraftan da mezmûm (yerilmiş) olmasıdır. Yani hâl-i tilâvette teganni bazı Ehâdîs-i Şerîfe ile tavsiye edilmiştir, fakat Ulemâ-yı Şeriât teganni ile tilâvet aleyhinde bulunurlar. Mesele her iki tegannî beynini tefrîk ile hal olunur:

Teganni Kur’ân’ın kavâid-i tecvidini ihlal eder veya musikiye tatbikân yapılırsa mezmûmdur. Kari’in (okuyanın) hüsn-i tabiâtı nispetinde icra edeceği elhân-ı latîfe (incelikli duruş ve vurgular) memdûhdur. Nağâmât-ı musikiye esas-ı maksûd ve bizzat olarak Kur’ân’ı ona alet-i icrâ ittihaz etmekten tevakkî (korunmak) için sûret-i mezkûre son derecede makuldür. Bundan nâşidir ki musiki dairesinde beste edilen asâr ve eş’ârın güfteleri bihakkın anlaşılamayıp mücerred kıymet-i sînâiyeleri nakdedilegelmektedir (eleştirilegelmektedir); ve taksim namı verilen asvât-ı musikiyede (musiki seslerinde) bir dereceye kadar manâ anlaşılır da bunun icab ettirdiği nevâkıs sanatın arasındaki heyheylere itmâmına mecburiyet hasıl olur ki bittabi bu gibi ahvâl, Kur’ân’da vukûu tecviz olunan şeylerden değildir.

Bir de hüsn-i tabiat ve kâbiliyyet-i sifâttan mahrûm bir adamın musikisi de dinlenmez. Bu meziyeti haiz olanlara gelince dikkat edilirse elhân-ı tabiiyyeleri elhân-ı mekteb-i musikiyelerinden daha latîf ve müessirdir. Müddeâmız istiğrab edilmesin... Nîce meşâhir-i

huffâz biliriz ki malûmât-ı musikiyelerini ileri götürdükçe tilâvetlerinde evvelki kadar halâvet ve bekâret (nice hafızlar musiki bilgilerini arttırdıkça ve bunu tilaveyetlerine uyguladıkça önceki kadar okuyuşlarında tatlılık ve güzellik) kalmamıştır. Hâsılı musiki-yi tabîi musikî-yi müktesebden daha mukadder olmak lazım gelir. Çünkü bunlardan birincisi icâd-ı mahz olduğu halde diğeri elhân-ı müsta'mele-i fenniyeyi taklîitten ibaret kalır. Bu makamda bir delîlimiz daha var: Bir milletin musikîsinden diğeri millet lezzet alamayıp onun da kendi musikîsine meclûb olduğu görülüyor. Demek ki musikinin te'sîri husûsiyeti nisbetinde oluyor. Şu halde âdemin lahn-ı tabîisi musiki-i fenniyenin dahi fevkinde olarak musiki-i şahsiyesi demek olur.

Mustafa Sabri

Hazırlayan : Bayezid Mete

Editör : M.Salih Yıldız